

Dyslexieprotocol voor ouders

(locatie atheneum-havo- mavo ; versie januari 2012)

Wat biedt de Thorbecke Scholengemeenschap uw kind wanneer hij/zij een **dyslexieverklaring** heeft? En wat bieden wij als uw kind in de loop van het (eerste) jaar een dyslexieverklaring krijgt? Dat laatste komt voor, omdat we in klas 1 een signalering- en begeleidingstraject van lees -en spellingsproblemen kennen.

A. Aandacht

Een dyslectische leerling is altijd een leerling die extra zorg en aandacht krijgt. Wanneer de leerling een officiële dyslexieverklaring heeft, komt hij/zij allereerst op een dyslexielijst, welke naar alle docenten toegestuurd wordt aan het begin van het schooljaar. Voor de leerling wordt een eigen dyslexiepas aangemaakt. Op die pas staan de faciliteiten, die de leerling op school krijgt. Ook wordt de leerling bewust gemaakt van zijn/haar eigen verantwoordelijkheid om die faciliteiten goed te gebruiken.

Leerlingen die later in het schooljaar een dyslexieverklaring krijgen, worden dan aan de dyslexielijst toegevoegd en de docenten krijgen hiervan weer bericht.

Voor een goede begeleiding van uw kind is het nodig dat het onderzoeksverslag behorende bij de dyslexieverklaring aan de school ter beschikking wordt gesteld. De orthopedagoge van de school heeft dit verslag nodig om uw kind de juiste faciliteiten toe te kennen en de remedial teacher kan beter hulp bieden, wanneer zij de specifieke problemen van de leerling kent. Er bestaan namelijk veel verschillen in de ernst en de aard van dyslexie.

Omdat de begeleiding van leerlingen geen star proces is, proberen we ons regelmatig af te vragen of we de juiste dingen doen en of we die op een goede manier aanpakken. Om daarin ook de ouders te betrekken, kent de school een aantal ouderklankbordgroepen. Zo is er ook een klankbordgroep dyslexie, die enkele keren per jaar met mensen uit het dyslexieteam bijeenkomt. Zeker op het terrein van de dyslexiebegeleiding is, ook al door de snelle digitale ontwikkelingen, regelmatig bijstelling van het protocol nodig.

B. Waaruit bestaat de begeleiding?

In de eerste klas

- Op basis van de dyslexieverklaring en het bijbehorende onderzoeksverslag bepaalt de orthopedagoge die aan onze school verbonden is, in overleg met de remedial teacher, welke **faciliteiten** de dyslectische leerling kan krijgen. Zij gaan daarbij uit van de mogelijkheden die de school op dit punt biedt. De leerlingen ontvangen een dyslexiepasje waarop deze faciliteiten vermeld staan. Zij leggen dit zichtbaar op hun tafel bij overhoringen. Voor alle docenten is het dan meteen duidelijk wat ze moeten doen. Dit pasje is de hele schoolloopbaan geldig tot aan het examen.

De standaard aangeboden faciliteiten zijn:

1. een **aangepaste beoordeling van de spelling** bij de talen. De docent maakt duidelijk aan de leerling hoe een toets beoordeeld wordt. Voor spellingsfouten wordt niet meer dan maximaal 2 punten (20%) van het eindcijfer afgetrokken, behalve wanneer spellingsregels tot de opgegeven stof van de toets behoren. Voor de regels voor beoordeling van spelling worden schoolinterne afspraken gemaakt. Talendocenten kunnen hierover uitleg geven aan de leerling.
 2. **20% extra tijd** bij het maken van schriftelijke overhoringen en centrale proefwerken bij vakken met veel lees en/of schrijfwerk, die niet in te korten zijn en een heel uur duren. (bv. geschiedenis, biologie, filosofie).
Bij de talen wordt de extra tijd ook gegeven bv. bij het maken van teksten/brieven. Maar toetsen kunnen voor dyslectische leerlingen ook ingekort worden (20% minder vragen) óf de toets wordt zo gemaakt dat ook dyslectische leerlingen binnen een lesuur de toets af kunnen hebben.
 3. **Vergrotingen** van de opgaven. Omdat met ingang van het Centraal Eindexamen in 2013 door het Ministerie niet meer met vergrotingen wordt gewerkt, is besloten dat ook op alle schoolproefwerken en tentamens dit niet meer te doen. De proefwerken, tentamens en examens worden standaard aangeleverd met het lettertype Arial punt 12. Voor de huidige examenklassen (2011-2012) geldt deze regel nog niet.
 4. Leerlingen kunnen, na overleg met hun mentor, de mogelijkheid krijgen om met een **eigen laptop** te werken in de les. De leerling is zelf verantwoordelijk voor de werking van de laptop en de school is niet aansprakelijk voor beschadiging en/of diefstal. En aantal afspraken worden vastgelegd in een contract, ondertekend door leerling, ouders en school, zodat de voorwaarden bij alle betrokkenen bekend zijn.
- Brugklasleerlingen met dyslexie krijgen in een groepje in principe vier keer hulp van de **Remedial Teacher**. Het gaat er daarbij om deze leerlingen een strategie voor het leren van de moderne vreemde talen aan te leren. Ook maken zij kennis met een *online oefenprogramma* voor woordjes (Overhoor of WRTS) en een tekst-naar-spraak programma. Daarnaast is er apart aandacht voor leerlingen, die op sociaal-emotioneel gebied moeite hebben om met de handicap dyslexie om te gaan.
 - Wanneer er nog verbeteringen mogelijk zijn van de spelling, kunnen brugklasleerlingen met dyslexie op vrijwillige basis deelnemen aan extra **spellingslessen**. Het gaat om 6 tot 8 lessen per periode tijdens de steunlessen. De ouders ontvangen hierover een brief tijdens het schooljaar.
 - Wanneer er grote problemen zijn bij het leren, kan de leerling nog een keer naar de **orthopedagoge** om te kijken of er extra Remedial Teaching (RT) nodig is. Dit aantal is beperkt tot 3 a 4 keer. Ouders en leerling kunnen bij de mentor aangeven wanneer zij zien dat er extra hulp nodig is. Als er veel meer hulp noodzakelijk is, moet er mogelijk extern RT worden ingehuurd en zijn de kosten voor rekening van de ouders.

In de tweede klas

- De faciliteiten die de leerlingen in de eerste klas hadden, blijven natuurlijk.
- Dyslectische leerlingen kunnen ook in het tweede leerjaar maximaal 4 keer **individuele RT** krijgen. Dit gebeurt op verzoek van de leerling of de mentor en na overleg met de orthopedagoge. Ook hier gaat het vaak weer om het leren van de talen (bijv. Duits), maar ook om het lezen van teksten, gebruik van hulpmiddelen, enz.
- Bij grote leerproblemen kan de **orthopedagoge** door de mentor ingeschakeld worden. Ook ouders kunnen dit via de mentor aanvragen. De orthopedagoge kijkt dan welke de beste begeleiding is die we binnen de school, op dat moment en voor die leerling, kunnen bieden.

Na het tweede jaar

- De behoefte aan begeleiding na de tweede klas loopt per leerling steeds meer uiteen. De faciliteiten die op het pasje staan zullen meestal voldoende zijn. In overleg met de orthopedagoge is er ook in de derde klas **individuele RT** mogelijk. Wanneer de leerling graag hulp zou willen hebben kan hij/ zij dit bij de mentor kenbaar maken. De coördinator dyslexie verzorgt verdere afspraken.

De derde en vierde klas mavo

- In de derde en vierde klas heeft elke **tutor** een gesprek over dyslexie met de dyslectische leerlingen. Mochten daar eventuele aanvullende hulpvragen uit voort komen, dan worden deze voorgelegd aan de orthopedagoge.

De vierde klas havo en atheneum

- In het begin van het vierde leerjaar krijgen de dyslectische leerlingen een brief met een oproep voor een gesprek met de **orthopedagoge**. Het gaat dan vooral om het technisch lezen en begrijpend lezen. Teksten worden in de bovenbouw havo en atheneum namelijk steeds belangrijker. Per leerling wordt bekeken of er nog lessen RT nodig zijn voor het verbeteren van het technisch lezen en het aanleren van een goede leesstrategie.

De examenklassen (3/4 mavo, 4/5 havo, (4)/5/6 atheneum)

- De faciliteiten die dyslectische leerlingen hadden houden ze. Op het centraal examen hebben leerlingen recht op **extra tijd** (meestal 30 minuten per examen). Bij de schoolexamens 20% van de toetsduur. De aangepaste beoordeling van de spelling wordt op het examen niet meer gegeven. Gelukkig levert spelling op het examen een minimale handicap op. **Vergroot schrift** (op papier of op een computer) is alleen dit schooljaar nog mogelijk voor de examenkandidaten. Bij de **luistertoetsen** zijn aparte dyslexieversies beschikbaar met een iets langere pauzetijd tussen de vragen, zodat er meer tijd is om de vragen te lezen.
- Bij sommige leerlingen staat in het dyslexieverslag van de orthopedagoog een advies om, indien mogelijk, gebruik te maken van **gesproken tekst**. Tijdens het centraal examen is dat mogelijk en bij een schoolexamen in een toetsweek wordt dit jaar bij vakken waar materiaal beschikbaar is, ook de mogelijkheid geboden. Dit gaat in overleg met de teamleider. De leerling moet zelf kenbaar maken dat hij/zij dit wil. In de loop van een examenjaar kan geoefend worden met cd's op hiervoor geschikte apparatuur (daisy-speler of PC/laptop).

C. Soms is er meer nodig

Omdat er veel verschillen zijn in de aard en de ernst van dyslexie bij leerlingen kan de orthopedagoge adviseren de faciliteiten aan te passen / uit te breiden. Ze moeten door de leerling/ouders of door de mentor aangevraagd worden. Extra faciliteiten worden vermeld op de dyslexiepas van de leerling en op de dyslexielijst voor de docenten.

De beslissing hierover neemt de teamleider, zo nodig na overleg met begeleiders en het docententeam van de leerling. Binnen de school zijn voor een aantal situaties regels afgesproken.

Computergebruik in de les

Wanneer een leerling erbij gebaat is (op advies van de orthopedagoge), dat de schoolboeken via **tekst-naar-spraak** software worden voorgelezen, vergoedt de school die digitale boeken, mits ze via Dedicon beschikbaar zijn. Als de leerling de tekst ook in de klas op een eigen laptop wil beluisteren, moet hij over een koptelefoon beschikken, die geen storend geluid voor klasgenoten oplevert.

Het is **niet** toegestaan **toetsen** op een eigen laptop te maken.

Een uitzondering wordt gemaakt voor leerlingen, die vanwege dysgrafie of dyslexie een *zeer slecht handschrift* hebben. Zij hebben in hun laptopcontract een antifraude clausule ondertekend.

Toetsen maken op een PC/laptop van school is **wel** toegestaan in de examenjaren bij schoolexamintoetsen in toetsweken en bij het Centraal examen. De leerlingen moeten hierover zelf een afspraak maken bij de teamleider.

Boeken lezen

Sommige dyslectische leerlingen hebben moeite met het lezen van boeken voor het vak Nederlands en de moderne vreemde talen. Voor onderbouwleerlingen zijn een aantal boeken met een oranje sticker beschikbaar. Dit zijn gemakkelijk leesbare boeken.

De sectie Engels heeft voor dyslectische leerlingen ruim 40 Cd-rom's staan in de mediatheek in combinatie met het engelse boek. Leerlingen kunnen dus het boek lezen en tegelijk luisteren via bv. een Cd-speler. Een lijst hiervan is aanwezig in de mediatheek. Ook de secties Nederlands en Duits hebben een aantal luisterboeken.

Via de openbare bibliotheek in Zwolle zijn eveneens luisterboeken en gemakkelijk leesbare boeken te leen. Bestelde boeken worden op school afgeleverd.

Dedicon levert ook voorgelezen boeken op Daisy-Cd voor Daisy-speler of PC. De kosten per luisterboek bedragen 4 euro. Er zijn op school Daisy-spelers aanwezig in de mediatheek om de Cd's van Dedicon af te spelen. Deze Daisy-spelers worden niet uitgeleend.

Readingpen

De Readingpen is een hulpmiddel voor dyslectische leerlingen om zelf aan te schaffen. Leerlingen mogen deze pen gebruiken in de lessen, indien zij dit wensen en het geluid geen overlast voor klasgenoten veroorzaakt. Tijdens toetsen mag de Readingpen niet gebruikt worden.

Vrijstelling van één van de moderne vreemde talen

Wanneer dyslexie een zeer ernstig probleem vormt voor een leerling is er vrijstelling mogelijk in de basisvorming van de **M/H-stroom** voor Frans. De vrijgekomen tijd wordt dan opgevuld met extra onderwijs in de overige talen. Wij gaan ervan uit, dat in het eerste leerjaar M/H toch met *alle* talen wordt begonnen en we vervolgens bekijken hoe het gaat. Veel leerlingen presteren namelijk met de gegeven faciliteiten voldoende.

Wanneer een leerling in de tweede klas M/H ervoor kiest om Frans te laten vallen is de weg naar de *havo* afgesneden, omdat daar alle moderne vreemde talen verplicht zijn.

Ook de **bovenbouw atheneum** kent een vrijstellingsregeling voor een tweede moderne vreemde taal. Na 4 atheneum kan in uitzonderlijke gevallen een tweede MVT vervangen worden door een ander vak. De decaan atheneum kan hierover nadere informatie geven.

D. Meer informatie nodig?

Tijdschrift Balans

Dit is een tijdschrift over leer-, ontwikkeling-, en gedragstoornissen. Ouders kunnen in dit blad veel informatie vinden over de laatste ontwikkelingen over dyslexie en er worden handige tips voor ouders gegeven t.a.v. hun dyslectische kinderen. Ook zijn er handige internetadressen in te vinden.

Dyslexie team Thorbecke (locatie atheneum, havo, mavo)

Voor informatie over alle zaken die op de TSG met dyslexie te maken hebben, kunt u terecht bij:

Mevr. P.D. Bos-Visscher, administratief coördinator dyslexie

Mevr. F.G.T. van Daalen-Leeuwe, Remedial Teacher

Mevr. L. Poppens, orthopedagoge

Wij hopen u met het bovenstaande een duidelijk beeld te hebben gegeven van de mogelijkheden, die de TSG biedt op het gebied van de dyslexiebegeleiding.